

Profielkeuze 4TL naar Havo

Keuzetabel en Vakkeninformatie

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
PROFIELKEUZE	4
NEDERLANDS	8
ENGELS/CAMBRIDGE ENGELS	9
FRANS	11
DUITS	13
SPAANS	14
GESCHIEDENIS	15
AARDRIJKSKUNDE	16
ECONOMIE	17
BEDRIJFSECONOMIE, ONDERNEMERSCHAP & FINANCIËLE ZELFREDZAAMHEID	18
WISKUNDE	19
Wiskunde A	19
Wiskunde B	20
NATUURKUNDE	19
SCHEIKUNDE	23
BIOLOGIE	24
CULTURELE en KUNSTZINNIGE VORMING (CKV)	25
KUNST BEELDENDE VORMGEVING (Kunst BV)	26
KUNST ALGEMEEN (onderdeel van KuBV/KuMU)	28
KUNST MUZIEK	29
MAATSCHAPPIJLEER	30
MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN	32
LICHAMELIJKE OPVOEDING	34
BEWEGEN, SPORT en MAATSCHAPPIJ (BSM)	35

INLEIDING

Je overweegt de overstap van 4 vmbo naar 4 havo.

Om je te helpen met de keuzes die je moet maken rond je profiel hebben we met alle docenten dit boekje gemaakt. Het begint met een uitleg over de profielen met een overzicht van alle keuzemogelijkheden die er zijn op het OVC.

Daarna hebben docenten van alle vakken beschrijvingen gegeven van hun vak in de bovenbouw. In de vakbeschrijvingen staat wat jij moet weten om een verstandige keuze te kunnen maken. In dit boekje vind je ook informatie over buitenlandse excursies. Deze zijn onder voorbehoud dat het dat jaar ook mogelijk is (denk bij voorbeeld aan coronamaatregelen die dit zouden kunnen dwarsbomen).

Veel succes met je keuze!

Mijn tip voor jou: **kies iets dat haalbaar voor je is én wat je leuk vindt. Die combinatie geeft de meeste kans van slagen!**

Sarah Leker

Decaan havo/vwo

PROFIELKEUZE

Een profiel dat je kiest moet goed bij je passen. Het kiezen van een profiel is een belangrijke keuze. Zo bepaalt deze keuze welke vakken je krijgt in het vierde en vijfde jaar van de havo en kan de keuze invloed hebben op de mogelijkheden voor een vervolgstudie.

Belangrijk dus om te weten welke profielen er zijn en wat ze inhouden.

De bovenbouw van het havo en vwo, de zogenaamde Tweede Fase, kent vier profielen:

- Profiel Natuur & Techniek, afgekort NT
- Profiel Natuur & Gezondheid, afgekort NG
- Profiel Economie & Maatschappij, afgekort EM
- Profiel Cultuur & Maatschappij, afgekort CM

We werken eigenlijk altijd met de afkortingen van de profielen. Dat doen we ook verder in dit boekje.

Elk profiel bestaat uit:

- een gemeenschappelijk deel, dat voor alle profielen gelijk is;
- een profieldeel, dat kenmerkend is voor dat profiel;
- een vrij deel

Gemeenschappelijk deel

Hierin zitten voor alle leerlingen de volgende verplichte vakken:

Nederlands
Engels (of Cambridge English)
Maatschappijleer
Lichamelijke Opvoeding
Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV)

Nederlands, Engels en wiskunde zijn kernvakken. Dit zijn vakken waar de zogenaamde kernvakkenregeling op van toepassing is. Dat betekent dat bij je eindcijfers van de havo in het rijtje Nederlands, Engels en wiskunde maar ten hoogste één 5 mag voorkomen (dus één 5 en verder 6 of hoger of alle drie 6 of hoger).

Hier is wel een uitzondering op. Op de havo is wiskunde namelijk geen verplicht vak wanneer je het profiel CM kiest. Er zijn echter leerlingen die binnen het CM profiel wel wiskunde kiezen. Wanneer zij dit doen, is wiskunde WEL één van de kernvakken.

Profieldeel

De vakken van het profieldeel hangen af van welk profiel je kiest.

Binnen het NT profiel volgen de leerlingen verplicht de vier vakken:

- Wiskunde B
- Natuurkunde
- Scheikunde
- Biologie

Binnen het NG profiel volgen de leerlingen verplicht de vier vakken:

- Wiskunde A **of** B
- Biologie
- Scheikunde
- Natuurkunde **of** aardrijkskunde

Binnen het EM profiel volgen de leerlingen verplicht de vier vakken:

- Wiskunde A
- Economie
- Geschiedenis
- Aardrijkskunde **of** Frans **of** Duits **of** Spaans

Binnen het CM profiel volgen de leerlingen verplicht de vier vakken:

- Geschiedenis
- Spaans **of** Frans **of** Duits
- Aardrijkskunde **of** maatschappijwetenschappen **of** economie
- Kunst beeldende vorming **of** kunst muziek **of** Frans **of** Duits **of** Spaans

Vrije ruimte:

Alle leerlingen kiezen nog één vak om het vakkenpakket compleet te maken.

Let op: bepaalde keuzes die gemaakt worden in het profieldeel bepalen de verdere keuzemogelijkheden in het vrije deel.

Op de havo keuzekaart 2023-2024 (bladzijde 6) kun je bovenstaande profielkeuzes terugvinden.

Als je al ongeveer weet wat je wilt gaan doen ná de havo, moet je bij je profielkeuze natuurlijk rekening houden met de eisen van de vervolgopleidingen. Kijk voor de actuele eisen ook altijd op de websites van de hogescholen of universiteiten. Soms kunnen de eisen nog wel eens wisselen m.b.t. decentrale selectie of normale aanmelding. Als je dit allemaal hebt doorgenomen, heb je al een aardig beeld van wat je de komende jaren in de bovenbouw kunt verwachten.

Op de website van Qompas kun je ook een overzicht vinden van alle vervolgopleidingen die er zijn in Nederland. Je kunt dan precies zien welke vakken op de havo verplicht zijn om aangenomen te kunnen worden voor die vervolgopleidingen.

Havo keuzekaart 2023-2024

N & T	N & G	E & M	C & M
Gemeenschappelijk deel	Gemeenschappelijk deel	Gemeenschappelijk deel	Gemeenschappelijk deel
Nederlands Maatschappijleer CKV LO	Nederlands Maatschappijleer CKV LO	Nederlands Maatschappijleer CKV LO	Nederlands Maatschappijleer CKV LO
Maak een keuze uit:	Maak een keuze uit:	Maak een keuze uit:	Maak een keuze uit:
Engels ☐ Cambridge ☐ Engels ☐	Engels ☐ Cambridge ☐ Engels ☐	Engels ☐ Cambridge ☐ Engels ☐	Engels ☐ Cambridge ☐ Engels ☐
Profieldeel	Profieldeel	Profieldeel	Profieldeel
Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde Biologie	Scheikunde Biologie	Wiskunde A Geschiedenis Economie	Geschiedenis
	Kies 1 uit:	Kies 1 uit:	Kies 1 uit:
	Wiskunde A ☐ Wiskunde B ☐	Aardrijkskunde ☐ Duits ☐ Frans ☐ Spaans ☐	Duits ☐ Frans ☐ Spaans ☐
	Kies 1 uit:		Kies 1 uit:
	Natuurkunde ☐ Aardrijkskunde ☐		Economie ☐ MAW ☐ Aardrijkskunde ☐
			Kies 1 uit:
			Duits ☐ Frans ☐ Spaans ☐ Kunst BV ☐ Kunst Muziek ☐
Vrij deel	Vrij deel	Vrij deel	Vrij deel
Kies 1 uit:	Kies 1 uit:	Kies 1 uit:	Kies 1 uit:
Aardrijkskunde ☐ BSM ☐ Economie ☐ Kunst BV* ☐ Kunst Muziek* ☐ MAW ☐	Aardrijkskunde ☐ BSM ☐ Economie ☐ Kunst BV* ☐ Kunst Muziek* ☐ MAW ☐ Natuurkunde ☐	Aardrijkskunde ☐ Bedrijfseconomie ☐ BSM ☐ Duits ☐ Frans ☐ Kunst BV* ☐ Kunst Muziek* ☐ MAW ☐ Spaans ☐	Aardrijkskunde ☐ Economie ☐ Kunst BV* ☐ Kunst Muziek* ☐ MAW ☐ Wiskunde A ☐

* Geen 2 kunstvakken in een pakket

Het OVC heeft een groot keuzeaanbod. Het zou kunnen dat bepaalde vakkencombinaties maar door een enkele leerling gekozen wordt. Daardoor kan het voorkomen dat het voor de roostermakers bijna niet mogelijk is om dat in te roosteren, bijvoorbeeld omdat een heleboel andere leerlingen daardoor te veel tussenuren krijgen en/of het kostentechnisch niet haalbaar blijkt. Het kan dan zijn dat we je dan vragen om alsnog een ander vak te kiezen. Uiteraard kun je dan altijd overleggen met de decaan wat een goede alternatieve keuze zal zijn. Natuurlijk kun je wel altijd het profiel kiezen dat jij het liefste wilt. Het uitgangspunt blijft dat we altijd ons best zullen doen om alle vakken voor iedereen in te roosteren.

NEDERLANDS

“Censuur op het Internet is noodzakelijk.”

“Boren in de Waddenzee moet toegestaan worden.”

Allemaal uitspraken waarover discussie mogelijk is. Om een ander van jouw mening (of stelling) te overtuigen, moet je sterk in je schoenen staan. Je hebt hier goede argumenten voor nodig. In de Tweede Kamer, maar ook in een discussieprogramma op de televisie, zoals ‘Het Lagerhuis’, kun je zien dat dat niet eenvoudig is.

Omdat ook jij later op je werk in situaties terechtkomt, waarin je je mening zult moeten verdedigen, leer je op school hoe je een stelling formuleert en deze vervolgens onderbouwt met argumenten.

Het vak Nederlands is een van de kernvakken en bestaat in de Tweede Fase (de bovenbouw van het HAVO/VWO) uit vier onderdelen: schrijfvaardigheid, spreek- en luistervaardigheid, leesvaardigheid en literatuur.

Bij leesvaardigheid leer je teksten kritisch te bekijken. Je geeft antwoord op vragen als:

- Hoe is een tekst opgebouwd?
- Wat wil de schrijver/schrijfster met deze tekst bereiken?
- Welke argumenten gebruikt hij of zij?

Daarnaast leer je zelf teksten te schrijven. Hierbij let je natuurlijk ook op spelling en stijl, zoals je in de onderbouw geleerd hebt. Je bent hierbij voor een groot gedeelte zelfstandig aan het werk. Naast de gewone opdrachten, maak je opdrachten voor je schrijfdossier, dat meetelt voor je eindexamen. Elk trimester wordt je kennis getoetst. Dit kan door middel van een lees- of een schrijfopdracht zijn.

In het mondelinge onderdeel ontwikkel je je spreek- en luistervaardigheid. In kleine groepjes discussieer je over stellingen. Je zult merken dat je op deze manier het discussiëren snel onder de knie krijgt. De discussies of debatten worden natuurlijk intensief door de docent begeleid.

FOKKE & SUKKE
MAKEN ZICHZELF NIET POPULAIR OP HET BOEKENBAL

Voor het onderdeel literatuur zul je een leesdossier moeten aanleggen. Als eerste opdracht voor dat dossier moet je een leesautobiografie schrijven. Daarna moet je 9 Nederlandse boeken lezen. Ook krijg je een overzicht van de literatuurgeschiedenis.

In alle onderdelen doe je examen. Voor het schriftelijke onderdeel schrijf je een tekst. Voor het mondelinge onderdeel houd je in een groepje een discussie.

Het onderdeel literatuur wordt getoetst met een gesprek tussen jou en je docent over de door jou gelezen boeken. Tot slot wordt je leesvaardigheid getoetst op het centrale eindexamen.

De sectie Nederlands

ENGELS REGULIER

Engels hoor, lees en zie je tegenwoordig overal om je heen: in de muziek, in films, op de televisie, op sociale media, Engels is overal. Het is de taal van het internet, de (computer) technologie en van de culturele en wetenschappelijke wereld. Ongeveer 1,5 miljard mensen op de wereld kunnen Engels spreken en zo langzamerhand kun je Engels in praktisch elk land gebruiken om je verstaanbaar te maken. Engels is een wereldtaal en je kunt gerust zeggen dat met een goed begrip van het Engels er letterlijk een hele wereld voor je opengaat. Dat kan ver weg zijn, maar ook dichtbij, zoals wanneer je gewoon hier in Nederland een studie in het Engels gaat doen. En daarmee is Engels op de middelbare school niet zomaar een vak, maar een kernvak: samen met Nederlands en wiskunde legt Engels de basis onder je schoolopleiding en bereiden we je in de Engelse lessen in principe voor op een leven als 'global citizen', wereldburger. Niet voor niets zet men ook vanuit de overheid stevig in op kennis van en vaardigheden in het Engels vanaf een zo vroeg mogelijk moment in de schoolloopbaan van Nederlandse leerlingen.

In de 4de klas krijg je een 'all-round' programma aangeboden dat er voor zorgt dat je woordenschat aanzienlijk wordt uitgebreid, je grammaticale kennis een 'boost' krijgt en de verschillende 'language skills' volop aan bod komen. Wij bieden je uitdagende teksten aan die je uitnodigen om verder te kijken, je horizon te verbreden en je wereld te vergroten. Wij leren je om over veel verschillende onderwerpen in deze belangrijke taal te kunnen communiceren. Als je uiteindelijk het examen hebt gehaald, kun je op een heel behoorlijk niveau Engels begrijpen – zowel lezen als luisteren – en gebruiken, zowel schriftelijk als mondeling. Een goede beheersing van het Engels is essentieel voor steeds meer vervolgoopleidingen in Nederland of het buitenland en je zult dan ook prima in staat zijn je hele studie of een deel ervan in het Engels te volgen, als je daarvoor kiest.

Door middel van studieplanners en verschillende werkvormen word je geleerd om in groepsverband en zelfstandig de taal eigen te maken. Uiteraard heeft je docent Engels aandacht voor elk aspect van je taalverwerving, zodat je bijvoorbeeld presentaties in het Engels kunt geven en gesprekken met je medeleerlingen en docent op niveau kunt voeren over belangwekkende onderwerpen en thema's. Grammatica wordt aangeboden om zowel je gespreksvaardigheid als ook je schrijfvaardigheid te ondersteunen, zodat je in de examenklas een degelijke brief of betoog kunt schrijven. En aangezien je de wereld in het algemeen en de Engelstalige wereld in het bijzonder niet alleen kunt leren kennen uit leerboeken, is er ook een literatuurprogramma waarbinnen je je gaat verdiepen in leesboeken oftewel 'novels'.

In 4 havo gebruiken we de methode *Focus*. Deze methode bestaat uit het "student's book" en een online omgeving. In het "student's book" staan interactieve oefeningen waarmee je jouw taalvaardigheden kunt ontwikkelen en verbeteren. Hierin staan ook de grammaticaregels uitgelegd en strategieën over hoe je een vaardigheid het beste kunt aanpakken. In de online omgeving vind je zeer uitgebreide verzameling actueel materiaal, zoals luisteroefeningen, grammatica oefeningen, teksten, gespreksvaardigheidsoefeningen, etc.

ENGELS CAMBRIDGE

Als je heel goed bent in Engels of er later iets mee wilt doen, dan kun je in de 4^e ook kiezen voor Cambridge Engels. De vaardigheden schrijven, luisteren, spreken en lezen komen hier ook aan bod, maar met de nadruk op de communicatieve functie ervan. Ook zul je de fijne en precieze nuances leren van de taal, meer over het formeel taalgebruik en de specifieke conventies in verschillende schrijf- of spreek situaties. Grammatica en vocabulaire worden dan ook niet als regels of lijstjes aangeboden. Je leert deze door de contexten goed te bestuderen en het geleerde meteen toe te passen. Het Cambridge certificaat is internationaal erkend bij vele hoge scholen, universiteiten en werkgevers, waarmee je kunt laten zien op welk niveau jij het Engels beheerst.

Bij Cambridge Engels wordt de methode GOLD Advanced gebruikt. Deze methode is ontwikkeld door de *University of Cambridge* en bestaat uit een 'course book' en een digitaal werkboek 'My English Lab'. Dit digitale 'workbook' kun je via het internet zowel vanuit school als thuis gebruiken. Ieder hoofdstuk uit de methode bestaat uit opdrachten die in het Cambridge examen terugkomen. Achterin het boek staat nog extra uitleg over de aard van de opdrachten en de strategieën die men kan toepassen. De GOLD Advanced methode bereidt voor op het Cambridge examen (niveau CAE). Dit examen of het hogere CPE examen kan in 5 havo afgelegd worden. Dit betekent dat je zowel voorbereid wordt op de school examens als op de Cambridge examens, maar het is aan jou of je deze Cambridge examens wel of niet gaat doen. Als je besluit deze examens wel te gaan doen, en succesvol afsluit, krijg je een Cambridge certificaat en dit staat niet alleen goed op je CV, maar opent ook deuren voor studies in het buitenland of studies in het Engels hier in Nederland.

Voorwaarden

Om toegelaten te worden tot Cambridge Engels in de bovenbouw moet je voldoen aan bepaalde voorwaarden:

- Als je in de onderbouw Cambridge Engels hebt gevolgd en een voldoende op de eindlijst hebt, ben je toelaatbaar.
- Als je in de onderbouw geen Cambridge Engels hebt gevolgd, ben je toelaatbaar met minimaal een 7.0 op je eindlijst en een positief advies van je vakdocent.

Bij zowel de methodes van regulier als van Cambridge Engels, kun je volkomen zelfstandig aandacht besteden aan alle onderdelen die nodig zijn voor een adequate beheersing van het Engels. Hoe dan ook, zelfstandig en/of begeleid, het bovenbouw programma Engels biedt jou een uitdagende en boeiende 'learning experience' binnen een veelzijdig en afwisselend traject dat je in staat stelt om in de toekomst te functioneren als 'global citizen in an ever more interconnected global community'.

De sectie Engels

FRANS

Waarom kiezen voor Frans?

Omdat Frans een wereldtaal is:

Frans is in meer dan 50 landen een hoofdtaal en wordt door 870 miljoen mensen in het alledaagse leven gesproken. Frans is na Engels de meest onderwezen taal ter wereld. Frans is naast Engels de enige taal die op alle continenten gesproken wordt, in Europa (Frankrijk, België, Luxemburg, Zwitserland) en Afrika is Frans zelfs de meest gesproken taal. Frankrijk kent het allergrootste aantal toeristen ter wereld. De meeste mensen in zowel Nederland als de rest van de wereld hebben Frankrijk als hun favoriete vakantiebestemming (meer dan 80 miljoen per jaar).

De twee hoofdtalen van de Europese Unie zijn Engels en Frans, door de Europese integratie wordt kennis van het Frans steeds belangrijker. De drie hoofdsteden van de Europese Unie (Brussel, Straatsbrug, Luxemburg) zijn Franstalig.

Frans is één van de twee officiële talen van de diplomatieke dienst en het internationale recht. Het Burgerlijk Wetboek is namelijk afgeleid van het Franse wetboek. De werktalen bij het internationale strafhof in Den Haag zijn Engels en Frans.

Frans is de officiële taal van het Rode Kruis en is één van de officiële talen van de VN en de NAVO. Frans is ook één van de twee officiële talen op de Olympische Spelen.

Omdat Frans van groot economisch belang is voor Nederland:

Frans is een belangrijke taal voor economische studies: Frankrijk is één van de belangrijkste handelspartners van Nederland en veel landen doen aan handel met Frankrijk. Duitsland is de belangrijkste handelspartner maar samen zijn Frankrijk en België weer grotere handelspartners.

Een derde van de Nederlandse export gaat naar Franstalige landen. 14% van de export gaat naar Frankrijk en 20% naar België en Luxemburg. Een derde van de Nederlandse import gaat naar Franstalige landen. 11% van de export gaat naar Frankrijk en 24% naar België en Luxemburg.

Er zijn meer dan 200 Nederlandse bedrijven in Frankrijk (o.a. Unilever, Shell, Philips, Heineken, Stork, Océ, Center Parcs). Er zijn meer dan 350 Franse bedrijven en instellingen in Nederland (o.a. Novotel, L'Oréal, TotalElf, Michelin en Renault)

Omdat Frans een grote culturele waarde heeft:

Frans is een belangrijke taal van de cultuur, zoals theater, muziek, mode en architectuur. Denk aan de Franse geschiedenis, de Franse Revolutie, de Franse modehuizen, het Louvre, de wereldstad Parijs met natuurlijk de Eiffeltoren, Franstalige muziek, zoals Stromae en Maître Gims. Tenslotte is Frankrijk voor de Nederlanders vakantiebestemming nummer 1!

Frans in de bovenbouw

We gebruiken de methode Libre Service. In tegenstelling tot de onderbouw ligt het accent nu niet op kennis maar juist op de 4 vaardigheden: luisteren, spreken, schrijven en lezen. De

meeste kennis qua grammatica heb je dus al gehad in de onderbouw. We zullen dus vooral veel oefenen met de vaardigheden, zoals kijken naar een Frans journaal, liedjes luisteren, film kijken, het leren schrijven van brieven, emails etc., boekjes lezen en leren communiceren en je verstaanbaar kunnen maken.

In 4 HAVO kun je kiezen voor de excursie Côte d'Azur, waarbij je al het geleerde in de echte praktijk kunt toepassen.

Alors choisis le français!

De sectie Frans

DUIITS

Waarom kiezen voor Duits?

Duits is de taal van ons grootste buurland en je wilt je burens natuurlijk kunnen begrijpen. Maar niet alleen in Duitsland kun je met Duits terecht. Ook in Oostenrijk, Zwitserland, Liechtenstein, Luxemburg, Noord-Italië, Oost-Frankrijk en zelfs in het oosten van België spreekt men Duits. Alles bij elkaar hebben ruim 100 miljoen mensen in Europa Duits als moedertaal. 100 miljoen mensen met wie jij kunt communiceren door Duits te kiezen.

Als je Duits spreekt, vergroot je ook je kansen in het bedrijfsleven, want Duitsland is verreweg de belangrijkste handelspartner van Nederland. Vooral de laatste jaren zitten steeds meer bedrijven te springen om werknemers met kennis van het Duits. Als je Duits kiest kun jij één van die zeer gewilde werknemers worden.

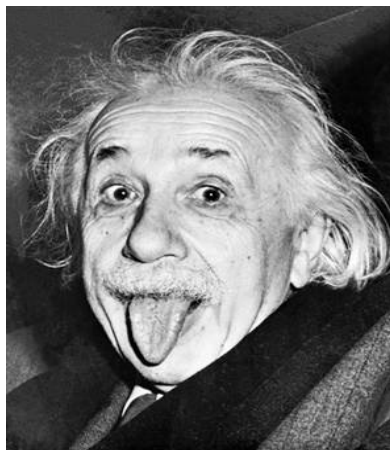
Maar er zijn meer redenen om Duits te kiezen. Duitsland heeft veel grote namen om trots op te zijn. Denk daarbij aan de componisten Beethoven en Bach, aan de schrijvers Goethe, Böll en Brecht en ook de beroemde natuurkundige Einstein hoort in dit rijtje thuis. Tijdens de lessen zul je meer over deze belangrijke mensen te weten komen.

Duits in de bovenbouw:

We gaan verder met het uitbreiden van je kennis van woordenschat, grammatica en de Duitse cultuur en literatuur. We werken met de methode "TrabiTour". De focus ligt op de vaardigheden spreken, luisteren, schrijven en lezen. Alle vaardigheden zijn belangrijk, maar leesvaardigheid telt bij de moderne vreemde talen het zwaarste mee. Dat is namelijk ook het geval bij het centraal eindexamen.

Wir freuen uns, dich nächstes Jahr zu sehen.

De sectie Duits

Albert Einstein

SPAANS

Waarom Spaans Leren?

Denk je aan Spaans, dan denk je aan leuke dingen zoals bijvoorbeeld muziek, reizen, dansen en lekker eten. Zowel voor je leven nu, als je leven later kan de taal interessant zijn. Spaans is de tweede meest gesproken taal ter wereld. 470 miljoen mensen in 21 landen hebben Spaans als moedertaal en in nog eens 21 andere landen wordt Spaans gesproken. Als je hier de mensen bij optelt die Spaans als tweede of als derde taal spreken, kom je uit op een totaal van 559 miljoen sprekers wereldwijd (bron: [Instituto Cervantes](#)). En Spaans wordt steeds populairder. Dit komt niet alleen door het grote gebied waar Spaans gesproken wordt maar ook omdat de taal makkelijk te leren is. Spaans is een fonetische taal wat betekent dat de woorden uitgesproken worden op de manier waarop ze geschreven worden. En wanneer je Spaans spreekt is het ook makkelijker om andere Romaanse talen als Frans, Portugees en Italiaans te leren. En zelfs in de Arabische wereld kun je een aardig woordje meespreken, want het Spaans kent ruim 4000 originele woorden uit de Arabische taal.

Of je later nou gaat werken in Nederland of in het buitenland, kennis van de Spaanse taal zal altijd van pas komen. Bedrijven opereren steeds internationaler en de wereld is door het internet klein geworden. Daarnaast maken de Spaanstalige landen simpelweg een groot deel uit van de wereld. Wist je dat alleen al in de Verenigde Staten ruim 50 miljoen mensen Spaans spreken? Ook in Nederland neemt de belangstelling voor Spaans toe. Zo kiezen scholieren steeds vaker voor Spaans. Ben jij ook één van die scholieren?!

Spaans in de bovenbouw van het OVC

In de onderbouw heb je de beginselen van de Spaanse taal en cultuur geleerd. In de Tweede Fase kun je Spaans kiezen als eindexamenvak. We werken ook in de bovenbouw met het boek Paso Adelante. We blijven doorgaan met grammaticale en culturele kennis vergaren en je vocabulaire uitbreiden, maar leggen de focus op de vaardigheden; spreek-, luister-, schrijf- en leesvaardigheid. Leesvaardigheid is de vaardigheid die het zwaarst weegt bij alle moderne vreemde talen. Je uiteindelijke eindexamen is immers ook het lezen en begrijpen van teksten. Naast de vaardigheden en de grammatica/het vocabulaire maak je ook kennis met Spaanse literatuur. In het examenjaar lees en leer je over Spaanse werken op jouw niveau. Het eindexamen bestaat uit een aantal schoolexamens (spreken, luisteren, schrijven, literatuur) en het Centraal Examen (lezen). Tijdens de excursie in het voorexamenjaar kun je kiezen voor Spanje zodat je je kennis in de echte praktijk kunt brengen!

¿Hasta pronto? Zien we je in de bovenbouw?

De sectie Spaans

GESCHIEDENIS

Weten en begrijpen..

Geschiedenis is niet alleen een leervak, maar een inzicht-vak. Dat houdt in dat je natuurlijk wel feiten, termen en gebeurtenissen moet leren, maar enkel en alleen om als basis te dienen voor het begrijpen van de geschiedenis, inzicht dus.

Op veel scholen, of beter gezegd: door veel leraren wordt nog steeds de fout begaan leerlingen les te geven door ze feiten, jaartallen en namen uit hun hoofd te laten leren. Dit zorgt er niet alleen voor dat geschiedenis een saai vak wordt, maar verpest vooral de hele doelstelling van het vak geschiedenis.

Waarom is geschiedenis dan zo belangrijk?

Dat is vrij eenvoudig: Geschiedenis maakt je bewust van de wereld waarin je leeft. Je leert begrijpen hoe landen zijn gevormd, hoe staatsvormen zijn ontstaan, hoe de wereld de vorm heeft gekregen die wij nu kennen. Met dit inzicht ga je veel meer begrijpen van alles wat gaande is op onze aarde: de verschillen, ruzies en overeenkomsten tussen de verschillende godsdiensten (denk aan terrorisme, oorlog in de islamitische wereld, de relatie tussen Amerika en Europa, enzovoorts), waarom wij als Nederlanders nu zo rijk zijn, waarom China op het punt staat een dominante wereldmacht te worden, enzovoorts, enzovoorts.

Dit bewustzijn is met name belangrijk voor onze toekomst. Wij moeten als mensheid constant bewust zijn van ons verleden, van de bouwstenen van onze wereld. Verliezen we die uit het oog, dan gaan we nog heel veel fouten opnieuw maken en laten we veel kansen liggen.

De onderwerpen in de vernieuwde Tweede Fase hebben betrekking op de hele geschiedenis en zijn onderverdeeld in 10 tijdvakken:

1. Jagers en boeren
2. Grieken en Romeinen
3. Monniken en ridders
4. Steden en staten
5. Ontdekkers en hervormers
6. Regenten en vorsten
7. Pruiken en revoluties
8. Burgers en stoommachines
9. Wereldoorlogen
10. Televisie en computer

Je maakt gebruik van een onderzoeksboek en een informatieboek. In het onderzoeksboek oefen je met vaardigheden. Een aantal vaardigheden is bijvoorbeeld analyse van spotprenten en oorzaak en gevolg onderscheiden.

Er zijn twee soorten toetsen, voortgangstoetsen (vt) en schoolexametoetsen (st). De vt's tellen alleen mee voor het rapport terwijl de st's al meetellen voor het examen.

De sectie Geschiedenis

AARDRIJKSKUNDE

Aardrijkskunde: er gaat een wereld voor je open!!

Waarom Aardrijkskunde?

Natuurlijk is het vak enorm interessant omdat het zo'n breed vak is. Het is een uniek vak als het gaat om de brugfunctie die aardrijkskunde vervult tussen maatschappijvakken en natuurvakken. Door de brede inhoud van het vak heb je met aardrijkskunde een voorsprong met werk in sectoren als:

- Klimaatonderzoek, meteorologie, seismologie, hydrografie, bodemonderzoek, weg- en waterbouw, delfstofwinning, energie, landbouw, milieukunde, crisisbeheer en water-, natuur- en landschapbeheer
- Hulpverlening
- Verkeer- en transportsector
- Vastgoed, ruimtelijke ordening en planologie
- Binnen- en buitenlands bestuur en beleid, politiek en bij internationale organisaties
- Geo-informatie en ict
- Reiswereld
- Internationale handel
- Journalistiek

Aardrijkskunde op het OVC

Het eindexamenprogramma bestaat uit verschillende onderdelen, domeinen genoemd. Zo komen in de hele bovenbouw onderwerpen als landbouw in Europa, globalisering, klimaten, platentektoniek, het wereldvoedselvraagstuk, ruimtelijke ordening in Nederland, bescherming tegen overstromingen, enz. aan bod. Tenslotte wordt uitgebreid ingegaan op de natuurlijke kenmerken en cultuurkenmerken van Brazilië en de economische ontwikkeling van dit land.

Het **Examen** bestaat uit het landelijk Centraal Examen en het Schoolexamen. Het schoolexamen wordt samengesteld uit de cijfers van verschillende onderdelen. Er wordt daartoe een dossier aangelegd, dat bestaat uit toetscijfers van de verschillende behandelde onderwerpen en 1 of meer praktische opdrachten.

In de toetsen en de examens zal veelal kennis en inzicht wordt gevraagd, naast het demonstreren van onderzoeksvaardigheden en het kunnen verwoorden en beargumenteren van standpunten en conclusies uit een onderzoek.

Op het OVC gebruiken we lesmethode De GEO als leerstof en oefenmateriaal.

Bij aanvang van het 4^e leerjaar moet de Grote Bosatlas (55e of 56e editie) in bezit zijn. Deze wordt zowel thuis (voor het huiswerk) als op school (bij de toetsen) gebruikt.

De sectie Aardrijkskunde

ECONOMIE

Economie heeft met mensen te maken, mensen in allerlei rollen: als kopers, als verkopers, als werknemers. Het gaat over ondernemingen en over landen. Over de beurs en over geld. Over groei en over het milieu. Over de behoeften die mensen hebben en over de keuzes die zij maken.

Heel veel zaken kom je dagelijks tegen, bijvoorbeeld het kopen van goederen. Vragen die hierbij aan de orde komen zijn:

- Hoe gevoelig ben je voor een prijsverandering?
- Heeft reclame invloed op jouw koopgedrag?

Andere “grote” onderwerpen zijn werkloosheid, inflatie en internationale handel. Ook in het nieuws komen geregeld economische onderwerpen aan de orde zoals de discussie wat nu een rechtvaardige inkomensverdeling is en de vraag of werknemers uit bijvoorbeeld Polen wel of niet in Nederland aan de slag mogen.

We kijken steeds vaker naar deze onderwerpen als een groot geheel: niet naar de individuele werknemer of werkgever, maar de totale vraag en aanbod van arbeid. Maar ook hoe de overheid invloed kan uitoefenen op de economie. Wat het buitenland betekent voor onze economie. Welke gevolgen het beleid van de Europese Centrale Bank heeft voor de koopkracht in Nederland. Omdat we ook te maken krijgen met verschillende theorieën is het vak

Economie soms zeer abstract.

Al na twee maanden les in het vak Economie kun je omgaan met economische keuzeproblemen en de economische actualiteit toelichten.

Om hiermee aan het werk te kunnen wordt er wel een beroep gedaan op je wiskundige vaardigheden en taalvaardigheden. De lesbrieven die gebruiken in de bovenbouw zullen je bekend voorkomen, we gebruiken dezelfde methode in de onderbouw.

In de vierde beginnen we al direct met examenonderwerpen. En elke periode komt er een nieuw onderwerp. Regelmatig merk je wel dat wat je eerder geleerd hebt terug kan komen bij de nieuwe onderwerpen. Daarom krijg je in de vierde klas al te maken met toetsing voor het eindexamen.

Bij het vak Economie leren we je op een bepaalde manier denken, vaak ook in oorzaak en gevolg, wat nuttig kan zijn bij een vervolgopleiding of het vormen van een mening over allerlei maatschappelijke en economische problemen.

De sectie Economie

BEDRIJFSECONOMIE, ONDERNEMERSCHAP & FINANCIËLE ZELFREDZAAMHEID

De meeste leerlingen die de HAVO doorlopen, zullen in de toekomst werkzaam zijn in een organisatie of zelf een onderneming of organisatie oprichten. Veel leerlingen zullen als leidinggevende terecht komen in het middenkader of in het hogere kader van een organisatie of onderneming.

Bij het vak Bedrijfseconomie, Ondernemerschap en Financiële Zelfredzaamheid (kort: Bedrijfseconomie) maak je kennis met een aantal belangrijke financiële zaken die je kunt tegenkomen nu of in de toekomst. Je leert ze te analyseren en eventueel te gebruiken.

Het vak Bedrijfseconomie gaat je daarnaast onder andere voorbereiden op het oprichten van een eigen onderneming

Enkele van de onderwerpen die aan de orde komen zijn:

- Persoonlijke financiële zelfredzaamheid
- Oprichting van een eenmanszaak
- Financieel beleid, zoals berekeningen van de winst, voorraadwaardering en afschrijving
- Marketing, Distributie en Logistiek

Om hiermee aan het werk te kunnen wordt er wel een beroep gedaan op je rekenvaardigheden en je taalvaardigheden. De lesbrieven die we gebruiken in de bovenbouw zullen je bekend voorkomen, we gebruiken dezelfde methode in de onderbouw.

In de vierde beginnen we al direct met examenonderwerpen. En elke periode komt er een nieuw onderwerp. Regelmatig merk je wel dat wat je eerder geleerd hebt terug kan komen bij de nieuwe onderwerpen. Omdat we al direct met examenonderwerpen aan het werk gaan krijg je in de vierde klas al met toetsing te maken voor het eindexamen.

Als je het vak Bedrijfseconomie hebt gevolgd ben je in staat om zelf een onderneming op te starten. Regelmatig begeleiden we ook groepjes leerlingen die dit (fictief) willen doen als onderwerp voor het Profielwerkstuk.

Het vak Bedrijfseconomie is zeer aan te bevelen voor iedereen die een economische vervolgstudie (aan de Hogeschool of Universiteit) of het zelfstandig ondernemerschap overweegt. In de economische vervolgstudies staan nogal wat managementvakken en bedrijfskundige vakken op het studieprogramma. Bij Bedrijfseconomie kan je alvast kennismaken met dit soort vakken.

De sectie Economie

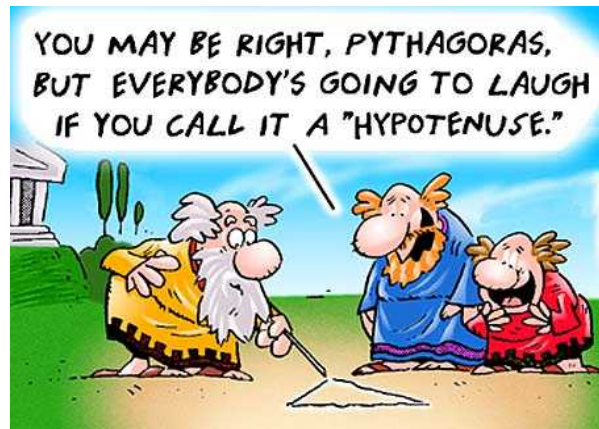
WISKUNDE

Algemeen

De belangrijkste vaardigheden die je (vooral) opbouwt tijdens wiskunde zijn het maken van logische denkstappen en het analyseren van een probleem. Deze vaardigheden zijn voor elk vak belangrijk en daarom wordt wiskunde vaak als een onmisbare basis gezien. Het gevolg daarvan is dat de regering er een kernvak van heeft gemaakt.

De volgende vraag is welke wiskunde je dan moet kiezen. Om die vraag te beantwoorden moet gekeken worden naar jouw kwaliteiten en wat voor beroep je later wilt hebben. Dat

laatste is waarschijnlijk het belangrijkste en daardoor de basis van jouw profielkeuze. Want de profielkeuze bepaalt welke vervolgoopleidingen toegankelijk zijn voor jou.

De lessen

In de wiskundelessen ben je vaak zelfstandig aan het werk, na een stukje uitleg van de docent. Je werkt alleen of met je buurman/-vrouw. Als je hulp nodig hebt, kun je die natuurlijk altijd aan jouw docent vragen. Als het je lukt om elke les rond de 7 à 8 opgaven te maken, heb je geen huiswerk; anders is de rest voor thuis.

Het examen

Het schoolexamen voor wiskunde bestaat uit drie schoolexametoetsen en een praktische opdracht: de eerste ST en de PO maak je in de vierde en de andere twee ST's in de vijfde. Er komt steeds meer stof bij. De laatste toets gaat over dezelfde stof als het Centraal (Schriftelijk) Examen, namelijk alle wiskunde die je hebt gehad.

Wiskunde heeft geen handelingsdelen.

Wiskunde is een kernvak, samen met Nederlands en Engels. Dat wil zeggen dat je op je diploma voor Nederlands, Engels en wiskunde maar één vijf mag hebben.

De Grafische Rekenmachine

In de meeste wiskundelessen wordt gebruik gemaakt van een grafische rekenmachine. Dat is een rekenmachine die een scherm heeft waarop je ook grafieken kunt afbeelden. Het leren gebruiken en het gebruiken van deze rekenmachine is een onderdeel van de exameneisen voor wiskunde. Iedere leerling in de Tweede Fase moet dus een (helaas dure) rekenmachine aanschaffen. Kies voor de rekenmachine die op je boekenlijst staat. Die leggen we uit in de lessen. Koop je een andere, dan moet je zelf uitzoeken hoe die werkt.

Wiskunde A

Wiskunde A in de profielen

In het profiel **Economie & Maatschappij** heb je verplicht wiskunde **A**.

In het profiel **Cultuur & Maatschappij** kun je wiskunde **A** kiezen als keuzevak.

Wiskunde A

Binnen Wiskunde A worden vooral de wiskundeonderwerpen behandeld die van belang zijn voor economische vakken, maar ook voor aardrijkskunde, biologie, scheikunde en natuurkunde.

In wiskunde A krijg je: tabellen, grafieken en veel statistiek, maar óók formules en vergelijkingen. Er zit dus echt ook algebra in wiskunde A! De formules en vergelijkingen zijn wel minder ingewikkeld dan bij wiskunde B.

Je toekomst

Wiskunde A is voor vrij veel vervolgstudies verplicht. Het is de wiskunde die je in elk geval nodig hebt om verder te leren in een economische richting. Verder vragen best veel andere vervolgstudies verplicht wiskunde A, omdat je bij zo'n studie logisch moet kunnen redeneren of rekenen.

Toch zijn er ook veel studies die je kunt doen zonder wiskunde. Zoek goed uit wat de vervolgstudies die jou misschien aantrekken vragen. Bedenk dat je zonder diploma in elk geval helemaal niet verder kunt studeren en dat wiskunde een kernvak is. Kies geen wiskunde als je er echt niks van snapt.

Wiskunde B

Wiskunde B in de profielen

In het profiel **Natuur & Techniek** heb je verplicht wiskunde **B**.

In het profiel **Natuur & Gezondheid** mag je kiezen tussen wiskunde **A** en wiskunde **B**.

Wiskunde B

Binnen Wiskunde B worden vooral de wiskundeonderwerpen behandeld die nodig zijn voor een technische vervolgstudie aan het HBO. Onderwerpen bij Wiskunde B zijn: tabellen, grafieken, vergelijkingen met meerdere letters, formules, ongelijkheden, goniometrie (sinus/cosinus(tangens)), differentiaalrekening en meetkunde met hoeken, afmetingen en oppervlakte en allerlei berekeningen met moeilijkere functies.

Je toekomst

Wiskunde B is wiskunde die je nodig hebt om verder te kunnen studeren in vakken zoals natuurkunde of bouwkunde. Wiskunde B is maar voor weinig vervolgstudies verplicht. Er zijn meer studies waarbij het niet verplicht is, maar wel heel erg handig. Dat staat dan vaak wel in de beschrijving van de studie. Soms kun je het zelf wel bedenken, technische natuurkunde is een voorbeeld.

Wat is moeilijker, wiskunde A of wiskunde B?

Wiskunde B is moeilijkere wiskunde. Het is uitgebreider en de extra onderwerpen (hoeken, moeilijkere functies en vergelijkingen) zijn voor sommige leerlingen moeilijk.

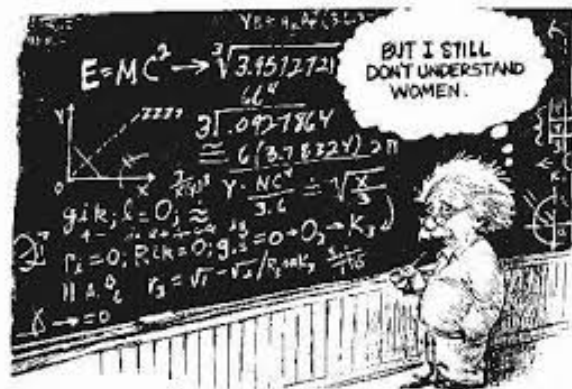
Toch is het wel persoonlijk. Er zijn ook leerlingen die juist meer moeite hebben met de toegepaste wiskunde van wiskunde A. Die hebben moeite om zoiets als een verhaaltje over een statistisch onderzoek om te zetten in een berekening.

Als je twijfelt tussen wiskunde A en wiskunde B, overleg dan goed met je docent. Zoek ook op voor welke vervolgoopleidingen je wiskunde A of B nodig hebt. Google op 'instroomseisen hbo' en ga naar de site van rijksoverheid.nl.

Als je vragen hebt, kun je die altijd stellen aan de bovenbouwdocenten Wiskunde en ook tijdens de profielkeuzeday.

Veel succes met kiezen!

De sectie Wiskunde

NATUURKUNDE

Ben je geïnteresseerd in je natuurlijke omgeving en verwonder je waarom de natuur is zoals die is? Dan heb je al een goede basis om verder met natuurkunde te gaan.

Naast deze basis is wiskundige aanleg nodig. Je moet vooral bereid zijn om veel vraagstukken te maken waardoor je voldoende vaardigheid ontwikkelt om je de stof eigen te maken. Natuurkunde leer je door te doen, niet door alleen maar te lezen.

Natuurkunde is een uitdagend vak waarin je naast de theorie soms ook praktische vaardigheden nodig hebt. Dit om nieuwe dingen aan te leren of om de theorie te verduidelijken. Ook het schrijven van een practicumverslag hoort hierbij. Uiteindelijk word je hierin ook getoetst in de vorm van schriftelijke schooltoetsen, praktische opdrachten en een centraal eindexamen.

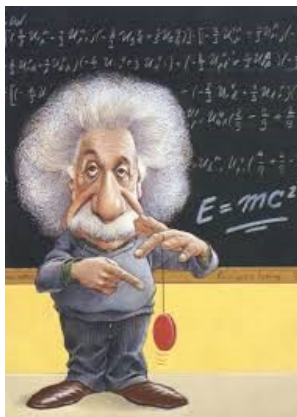
In de tweede klas heb je natuurkunde en scheikunde nog als gecombineerd vak gevolgd. In de derde klas zijn deze vakken uiteindelijk als aparte vakken aangeboden. Deze splitsing blijft in de bovenbouw intact. De basisvorming natuurkunde heb je met goed gevolg in de derde klas afgerond, waarbij onderwerpen als krachten, elektriciteit en licht in de bovenbouw terug zullen keren. Hierbij maak je gebruik van de lesmethode NOVA.

De onderwerpen, zoals je ze kent uit de derde klas, zullen in de bovenbouw echter een stuk meer wiskunde bevatten. Het begrijpen van de lesstof behoeft steeds meer inzicht en de behandelde onderwerpen worden veel dieper uitgewerkt dan dat je dat in de derde klas gewend bent. Met de kennis die je hebt uit verschillende hoofdstukken, zul je gecombineerde problemen moeten oplossen. Ook de hoeveelheid berekeningen zullen flink toenemen. Samengevat: je moet in staat zijn om je in de stof in te leven, om zo met behulp van wiskunde en gecombineerd met een goede dosis inzicht gecompliceerde vraagstukken op te kunnen lossen

Kies je voor een van de profielen Natuur en Gezondheid of Natuur en Techniek dan krijg je bij natuurkunde een vak waarin je natuurwetenschappelijk leert denken, zodat je in je verdere vervolgstudie voldoende bent toegerust om die met een goed gevolg af te sluiten.

De sectie Natuurkunde

SCHEIKUNDE

Scheikunde wordt met wiskunde en natuurkunde tot de exacte vakken gerekend. Eigenlijk is de omschrijving 'exact' niet zo goed, 'abstract' is een betere. De scheikundige ontleent alles wat hij of zij weet aan experimenten. Daaruit worden theorieën afgeleid. Soms (b)lijkt scheikunde nog niet zo makkelijk, dit heeft dan vaak te maken met deze abstracties.

Ook in ons vak is zelfwerkzaamheid belangrijk. Het blijkt echter dat in de abstractere vakken klassikale begeleiding en uitleg door de docent onontbeerlijk is. Daarom krijgen jullie in de scheikunde wat vaker klassikaal les.

Als je voor een natuurprofiel kiest, kies je automatisch voor scheikunde. Het hoort in het profiel. In het derde jaar heb je al kennis gemaakt met het vak Scheikunde. In de jaren erna gaan we steeds verder de diepte in. We maken hierbij gebruik van een methodelicentie. Je werkt elk jaar met een boek **en** een online gedeelte met informatie en oefenmogelijkheden. Boeken uit eerdere jaren staan altijd online tot je beschikking.

Experimenteren hoort bij een scheikundige. Wij, chemici, zijn van nature onderzoekend en nieuwsgierig van aard. Je hebt echter wel startkennis nodig en dat betekent, zeker in het begin, ook gewoon basis scheikunde leren. Een mol heeft straks voor jou een hele andere betekenis.

We toetsen jouw opgedane kennis en vaardigheden op meerdere manieren:

- Voortgangstoetsen, die alleen tellen voor het rapport
- Schoolexametoetsen, die meetellen voor het examen
- Practicumtoetsen alleen en in 2-tallen

Scheikunde is in tegenstelling tot wiskunde een jonge wetenschap. In de ogen van de hedendaagse chemicus was de alchemie in de middeleeuwen ontroerend geklungel. Zo was het voor de alchemist erg belangrijk te ontdekken hoe goud gemaakt moest worden uit alledaagse en goedkope grondstoffen. Je zult het ons niet kwalijk nemen dat wij dit jullie niet leren. Iedere chemicus weet dat dit onder aardse omstandigheden onmogelijk is. Ware rijkdom zit niet in het bezit van zelfgemaakt goud maar in kennis van wat ons omgeeft.

De sectie Scheikunde

BIOLOGIE

Als je wilt weten hoe je uit een beetje snot een olifant maakt en met het idee speelt om de kat van de burens te klonen. Of dat je wetenschappelijke interesse uitgaat naar wat chocola met jouw hersenen doet en je gelijktijdig afvraagt hoe die zielige ijsbeer gered kan worden en bovendien jouw stille droom is om later ongeremd genadeloos af te rekenen met enge ziektes, je daarbij graag in teamverband wilt werken aan de ontwikkeling van smaakvolle insectenburgers, of kennis en inzicht verwerft om uiteindelijk te snappen dat dolfijnen geen vissen zijn en dat elfjes alleen in onze fantasie bestaan. En meer...???

Kies dan voor BIOLOGIE!!!

Wat bieden wij?

Het vak biologie in het HAVO zit in het profiel Natuur & Gezondheid (verplicht) en in het profiel Natuur & Techniek (vrije ruimte). We gebruiken de methode 'Biologie voor jou' maar zonder werkboek. Je leert biologische begrippen begrijpen en toe te passen in verschillende situaties of contexten. Bekijk de wondere wereld binnen één enkele cel en verken de verborgen relatie tussen jou en een regenworm. Doe experimenten om ideeën te ondersteunen of juist te verwerpen.

Demonstratie

Dacht je in de eerste en tweede klas biologie nog: Is dit alles? Is er meer? Word ik meer uitgedaagd? Ja, want biologie in 4 en 5 HAVO gaat verder en veel dieper op de zaken in. Onderwerpen die aan de orde komen zijn vaak al globaal ter sprake geweest in de 1^e en 2^e klas. Voorbeelden hiervan zijn onder andere voortplanting en ontwikkeling, erfelijkheid, zintuiglijke waarneming en regeling. Daarnaast zal aandacht worden besteed aan de werking van de diverse organen van het menselijk lichaam, de stofwisseling, het gedrag en het milieu. Ook diverse nieuwe ontwikkelingen krijgen ruim de aandacht. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het DNA, genetische modificatie (het veranderen van erfelijke eigenschappen), biotechnologie en diverse voortplantingstechnieken. Om maar wat te noemen.

Naast theorie zal tijdens het practicum aandacht worden besteed aan o.a. microscopie, onderzoeksvaardigheden en praktische vaardigheden. Uiteraard gaan we ervan uit dat je een goede werkhouding laat zien en gemotiveerd blijft. En dat je een kritische blik ontwikkelt bij dit vak.

Wil je meer informatie, ga dan eens langs bij één van de biologiedocenten en stel je vragen. Bekijk de boeken die in de bovenbouw gebruikt worden, of praat eens met leerlingen uit de vierde klas HAVO die nu biologie hebben.

Veel wijsheid bij de keuze!

De sectie Biologie

CULTURELE en KUNSTZINNIGE VORMING (CKV)

CKV is een vak dat verplicht is voor alle leerlingen en wordt gegeven in het algemene deel zowel op havo als op het atheneum.

In de onderbouw heb je geen CKV lessen gehad. Het verschil met de vakken tekenen, muziek en beeldende vorming is dat CKV een vak is dat vooral ervaringsgericht is.

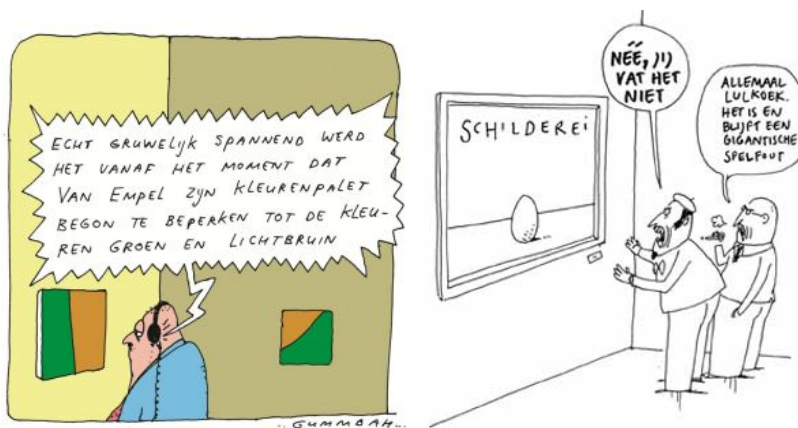
Het accent ligt bij CKV dus niet op het *zelf* kunstzinnig bezig zijn, maar juist op het ervaren wat andere kunstenaars hebben bedacht/gemaakt (en vooral *waarom* ze dit maken).

Het geeft je ook een kijkje in de diversiteit en de complexiteit van kunst. Je leert de basis kennen van verschillende kunstdisciplines zoals bijv.: architectuur, theater, cabaret, film, fotografie, beeldende kunst, design, mode en muziek. Daarnaast ga je onder begeleiding van je docent, maar ook zelfstandig, culturele activiteiten van professionals bezoeken. Hier schrijf je onder andere een recensie over. Je gaat ook onderzoek doen naar bijvoorbeeld Cultureel Erfgoed.

Door de lessen CKV leer je vorm en inhoud van kunst beter te begrijpen. Verder hopen we dat je je smaak ontwikkelt en dat je manieren leert om je eigen mening/visie op een kunstwerk te verwoorden.

Het vak CKV wordt afgerond in 4HAVO en in 5VWO. CKV heeft geen centraal examen. Op je diploma komt te staan hoe je het vak CKV afgerond hebt!

De sectie CKV

ARGIBALD

KUNST BEELDENDE VORMGEVING (Kunst BV)

.....altijd in de pauze lekker door geschilderd? Kon je maar niet stoppen met beeldhouwen? Vind je film, Anime, beeldhouwen en schilderen interessant? Dan is er in de bovenbouw een kunstzinnige mogelijkheid!

Kies in de bovenbouw Kunst BV als examenvak!!

Kun je zomaar Kunst BV kiezen?

Je kunt **niet** met elk profiel Kunst Beeldende Vormgeving kiezen in de bovenbouw. Moet je goed kunnen

tekenen? Heb je uitzonderlijk talent nodig? In principe is een voldoende en een positief advies aan het einde van de derde klas je ticket tot Kunst BV als examenvak. Twijfel je aan je mogelijkheden? Vraag dan gewoon aan je BV-docent hoe hij/zij jouw kansen inschat.

Wat is dan Kunst Beeldende vormgeving in de Bovenbouw?

Is het hetzelfde als BV in de onderbouw? Niet helemaal.

Uiteraard ga je je bezighouden met het maken van beeldende kunstwerken, maar jij gaat hierin veel meer zelf bepalen wat en hoe je dat doet. In de bovenbouw werk je meestal thematisch. Dat betekent dat je een thema krijgt en dan op basis daarvan zelf een beeldend kunstwerk gaat maken. Soms mag je zelf bepalen op welke manier je dat doet en soms is de techniek gegeven door de docent.

Centraal bij het vak Kunst staat het beeldend onderzoek dus: lekker experimenteren met materialen en technieken!! Kunst BV is een praktisch vak en dat betekent vooral lekker veel met je handen doen.

Wie kiezen er Kunst BV?

Sommige leerlingen kiezen KuBV omdat ze al weten dat ze bij hun vervolgstudie KunstBv goed kunnen gebruiken, maar heel veel leerlingen kiezen Kunst omdat ze het gewoon belangrijk vinden om ook hun creativiteit te ontwikkelen.

En waar kun je dan Kunst BV bij gebruiken?

Opleidingen als Kunstacademies, Animatie, Content Management, Industrieel ontwerpen, Webdesign, Illustratie, Creatieve therapie, Theaterontwerp, CGI (computerdesign), Modevormgeving, Filmacademie, Docent Beeldende vormgeving, Spacial design, Reclame, Multimedia-opleidingen,

Bouwkunst en nog veel meer...maar misschien wel het belangrijkste van KuBV: iemand die Kunst BV heeft gedaan kan goed creatieve oplossingen bedenken en dat kun je eigenlijk altijd en overal goed gebruiken!

Nog even praktisch:

Kunst BV werkt in de bovenbouw met een eigen methode. Per leerstroom (HAVO / VWO) maak je verschillende PO's (praktische opdrachten) en de vak-theorie wordt in de PO's meegenomen in de vorm van reflectie-verslagen.

Opbouw SE/CE:

SE (schoolexamen-cijfer) bestaat uit PO's van het vak KuBv en 2 ST's van het vak Kunst Algemeen. Het CE (centraal examen) bestaat uit één centraal examen in Kunst Algemeen.

Ben je eigenwijs, nieuwsgierig, en hou je ervan om in ieder geval 1 keer per week lekker creatief te knallen? Kom dan eens langs bij Kunst Beeldende Vormgeving!!

KUNST ALGEMEEN (onderdeel van KuBV/KuMU)

Wat is Kunst Algemeen?

Kunst Algemeen is het cultuur-historische gedeelte van de vakken KunstBV en Kunst Muziek. Kies je één van deze twee vakken dan heb je automatisch ook Kunst Algemeen. Is het een soort kunstgeschiedenis? Ja, daar lijkt het wel op, maar het is veel breder.

Bij Kunst Algemeen ga je kennis maken met de ontwikkeling van allerlei verschillende kunstvormen; over beeldende kunst, muziek, maar ook over theater, dans, film en... over hun plaats in de geschiedenis. Dit vak wordt afgesloten met één centraal examen en is de helft van je diploma-cijfer.

Hoe is het vak opgebouwd?

Als je Kunst BV of Kunst MU kiest krijg je één uur per week het vak Kunst Algemeen. De stof is verdeeld in 3 periodes. Variërend van de Middeleeuwen tot het heden worden er verschillende kunst disciplines behandeld. Van middeleeuws toneel tot Harry Potter, van Aria's tot Breakdance, van de Sixtijnse Kapel tot Instagram, van Beatles tot Bruno Mars,... alles komt voorbij!

De lessen bestaan vaak uit PowerPoints met plaatjes, muziek, films etc. waarbij de docent KuAlg je meeneemt op deze wonderlijke reis door de Europese cultuur. Uiteraard horen daar ook excursies bij die onderdeel vormen van het vak. De stof wordt getoetst met VT's (voortgangstoetsen) en 2 ST's (schoolexamen-toets).

Waarom Kunst Algemeen?

Kunst Algemeen is een uitstekende aanvulling op de praktijkvakken Kunst BV en Kunst MU, maar eigenlijk ook voor Geschiedenis, Moderne Vreemde Talen, Economie, Nederlands en veel meer. Met Kunst Algemeen krijg je een brede algemene kennis die in vele opleidingen goed van pas kan komen. Want...Kunst en Cultuur is overal en van ons allemaal!

De sectie Beeldende Vormgeving

KUNST MUZIEK

In de bovenbouw kun je het vak kunst muziek kiezen als examenvak.

Wanneer kun je muziek kiezen?

Het is niet waar dat je muziek alleen kunt kiezen als je echt talent hebt. Je talent wordt namelijk ontwikkeld. Je bent niet verplicht om een instrument te gaan bespelen. Zonder eigen instrument kun je goed voor je examen slagen. Heb je een voldoende en een positief advies aan het einde van de derde klas, dan zien we mogelijkheden. Twijfel je aan je mogelijkheden? Vraag dan maar aan je muziekdocent hoe hij/zij jouw kansen inschat.

Wat ga je doen? De praktijk bestaat uit musiceren (zingen en spelen) en componeren. Het spelen bestaat uit individuele opdrachten en groepsopdrachten. De theorie bestaat uit muziekgeschiedenis, muziektheorie en solfège.

Waarom theorie? Door de muziektheorie en de muziekgeschiedenis krijg je beter inzicht in de wijze waarop muziek werkt. Doordat je er meer van begrijpt, ga je beter musiceren. Omdat de theorie aan het spelen is gekoppeld, kan iedereen deze op een bepaald moment begrijpen. We gebruiken de methode "Intro voor de bovenbouw".

Waarom Kunst Muziek? Er zijn leerlingen die muziek kiezen omdat ze het leuk vinden of omdat ze er goed in zijn. Muziek is een welkome afwisseling in je rooster en waardevol als (vrije)tijdbesteding in je verdere leven. Maar... muziek kun je ook kiezen omdat het past bij een toekomstig beroep of opleiding. Enkele voorbeelden:

Havo:

Pabo; conservatorium, waaronder Opleiding Docent Muziek, popacademie, opleiding lichte muziek en klassieke muziek; geluid- en studietechniek; rockacademie; muziektherapie; sociaal pedagogische hulpverlening; culturele en maatschappelijke vorming; drama-opleiding en docent drama; dansopleiding en docent dans; toneelacademie; kleinkunstacademie; journalistiek; talen.

Kunst Algemeen

Kunst Algemeen is de kunsthistorische component van het vak KUMU en KUBV. Je kunt het een beetje vergelijken met kunstgeschiedenis maar het is veel breder. Je leert veel over de verschillende kunstvormen; over beeldende kunst en muziek, maar ook over theater, dans, film en... over hun plaats in de geschiedenis. Dit vak zal worden afgesloten met een centraal examen en is de helft van je diploma-cijfer.

De sectie Muziek

MAATSCHAPPIJLEER

In 4 havo krijg je in het gemeenschappelijk deel te maken met het vak Maatschappijleer.

Bij zo'n nieuw vak kun je het volgende afvragen:

- Wat is maatschappijleer?
- Wat moet ik van dit vak verwachten?

Wat is maatschappijleer?

“De maatschappij, dat ben jij!”

Deze slogan zul je vast wel eens gehoord of gelezen hebben. Als ook jij de maatschappij bent, dan is maatschappijleer een vak dat over jou gaat. Met andere woorden: jij maakt deel uit van de maatschappij en het vak maatschappijleer leert je hoe deze in elkaar zit en hoe deze functioneert.

Wat moet ik van dit vak verwachten?

Bij maatschappijleer worden verschillende verschijnselen uit onze samenleving bestudeerd.

Aan de orde komen thema's als:

- Massamedia
- Rechtsstaat en Criminaliteit
- Politieke besluitvorming

Massamedia

Dagelijks heb je hiermee te maken, want ook jij kijkt televisie, luistert naar de radio en leest een krant of tijdschrift. In dit thema krijg je antwoord op vragen als:

- Wat is nu eigenlijk massacommunicatie?
- Hoe worden wij door de media beïnvloed?
- Hoe ziet een samenleving eruit waar geen vrijheid van meningsuiting bestaat?

Rechtsstaat en Criminaliteit

Elke samenleving kent criminaliteit en elke samenleving probeert criminaliteit te voorkomen of tegen te gaan. In dit thema ga je op zoek naar de oorzaken en gevolgen van dit probleem.

- Waarom maken mensen zich nu eigenlijk schuldig aan criminaliteit?
- Hoe zorg je ervoor dat mensen niet vervallen in criminaliteit?
- Moeten criminelen bestraft worden voor hun daden en hoe dan wel?

Politieke besluitvorming

Je zult vast al wel eens gehoord hebben dat Nederland een multiculturele samenleving is. Dit betekent dat er in Nederland allerlei soorten mensen wonen: mensen met verschillende nationaliteit, huidskleur, geloof en cultuur. De gevolgen van een multiculturele samenleving en hoe iedereen een plaats vindt in onze maatschappij, zijn vragen waar de politiek zich in Nederland druk om maakt. Dat doet de politiek omdat het vinden van een eigen plek vaak gepaard gaat met problemen en de politiek zal voor die problemen een oplossing moeten vinden. In het thema politieke besluitvorming houd jij je bezig met vragen als:

- Wat is politiek nu eigenlijk?
- Waar staan de verschillende politieke partijen voor?

De sectie Maatschappijleer

MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

Ben jij kritisch of accepteer jij wat de media jou voorschotelen voor zoete koek? Vind jij dat een mening zonder feiten weinig toevoegt en discussieer jij graag over talrijke maatschappelijke kwesties, zoals kinderarbeid, integratie en geweld, dan is maatschappijwetenschappen misschien wel jouw vak.

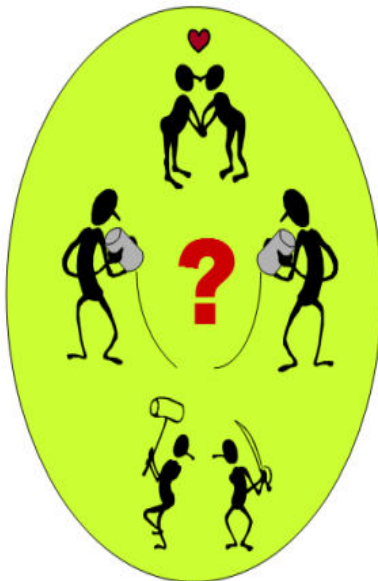
Maatschappijwetenschappen volgt de actualiteit namelijk niet alleen op de voet maar voegt daar ook de nodige verdieping aan toe. Meningvorming en achtergrondkennis zijn dan ook belangrijke begrippen bij maatschappijwetenschappen.

Wat doen wij in de les?

De lessen beginnen met een introductie van de stof vaak met een actueel filmpje.

Dan gaan we of in groepjes werken aan een groepsopdracht of je kan in tweetallen aan de slag gaan met het boek. Er vinden soms ook discussies plaats waarbij de leerlingen in groepjes discussieren over onderwerpen uit het boek.

Bij het vak maatschappijwetenschappen komen veel verschillende onderwerpen aan bod zoals de multiculturele samenleving, criminaliteit, populaire cultuur, niet-westerse cultuur, politieke besluitvorming, bestuur en ontwikkelingssamenwerking. Deze onderwerpen zijn onderwerp van onderzoek in verschillende wetenschappelijke disciplines. De voornaamste vakgebieden die aan bod komen zijn politicologie, antropologie, sociologie, communicatiewetenschappen en criminologie.

Het zal je niet verbazen dat **politicologie** de politiek bestudeert. Ze bestudeert bijvoorbeeld de inrichting van een samenleving: Hoe wordt een land geregeerd? Hoe komen bepaalde beslissingen tot stand? Beantwoorden deze beslissingen aan de wensen van de bevolking in dat land?

Culturele antropologie bestudeert de verscheidenheid aan menselijke samenlevingen en culturen. Denk daarbij aan de mens en zijn omgeving, gebruiken, gewoonten, waarden, normen, opvattingen, symbolen en religies. Waarom botsen culturen met elkaar?

Sociologie is de wetenschap van het samenleven. Daarbij staan vooral de inrichting en veranderingen daarvan centraal, samen met de problemen en sociale conflicten in de samenleving. Hoe kan het dat zoveel verschillende mensen toch vreedzaam samenleven? Waarom bijten mensen elkaar bijvoorbeeld niet in de tram?

Veel mensen denken bij **communicatie** vooral aan gesprekken tussen mensen. Maar ook wanneer je de krant leest, een documentaire bekijkt of aan het chatten of appen bent, communiceer je. Het belang van communicatie, informatie en informatievoorziening is de laatste jaren fors toegenomen.

Je kunt geen krant openslaan of je leest berichten die op de één of andere manier met criminaliteit of de bestrijding ervan te maken hebben. Criminaliteit is iets dat ons afschrikt, maar ons tegelijkertijd fascineert. In de **criminologie** wordt onderzocht wat criminaliteit is en wat de oorzaken en gevolgen ervan zijn voor de samenleving.

Al deze onderwerpen komen op de een of andere manier aan bod tijdens maatschappijwetenschappen, dat niet voor niets wel eens het grote broertje van maatschappijleer wordt genoemd.

De sectie Maatschappijleer/Maatschappijwetenschappen

LICHAMELIJKE OPVOEDING

Bewegen is voor leerlingen meer geworden dan het “consumeren“ van sportieve activiteiten. Zij leveren ook zelf direct een bijdrage aan het sportieve “eindproduct”.

Leerlingen geven les, organiseren, begeleiden, beoordelen en onderzoeken en worden dus mede-verantwoordelijk voor het programma.

Doel is in dit geval, bewust worden van de maatschappelijke functie en steeds meer de gezondheidsaspecten van bewegen op de voorgrond zien komen te staan.

Het OVC probeert de programma's van alle 4^e en 5^e klassen HAVO, VWO per leerjaar **parallel** te laten lopen. 6 VWO werkt het LO programma af in de eerste helft van het laatste leerjaar. Hierdoor zijn er voor leerlingen meer **keuzemogelijkheden** en kunnen **sportoriëntaties** eenvoudiger worden gerealiseerd.

Binnen LO heb je dus een aantal keuze's voor sportonderdelen die je meer liggen dan andere. Ook wordt er soms gesport in kleiner groepen en in niveaus.

De studielast bij LO is gelijk aan het aantal lessen dat in de gehele 2^e fase wordt gegeven. Wij werken alleen met handelingsdelen. Dus alles wat binnen dit schoolexamenprogramma wordt aangeboden zal je naar behoren moeten hebben afgesloten. Bij het missen van te veel lessen (80% aanwezigheid / deelname verplichting) of afwezig zijn bij afsluitende lessen zal je dan vervangende opdrachten moeten gaan maken of komen inhalen. Wanneer je gewoon mee doet en er altijd bent, zal je prima een voldoende of goed halen voor je LO-dossier!

In het programma zijn zoals gezegd veel keuzemogelijkheden opgenomen. Je kan best een keer een “O” (=onvoldoende) halen voor een bepaald onderdeel, **maar het eindresultaat moet voldoende zijn.**

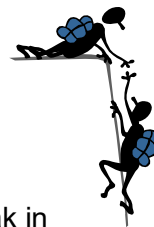
Je kan pas een HAVO of VWO diploma halen als ook voor het **LO- einddossier** een voldoende is behaald.

De sectie Lichamelijke Opvoeding

BEWEGEN, SPORT en MAATSCHAPPIJ (BSM)

Komend jaar bestaat er de mogelijkheid BSM binnen een aantal profielen te kiezen als vak in de vrije ruimte. LO blijft uiteraard verplicht voor alle profielen.

HBO en universitaire opleidingen die een link hebben met gezondheid (fysiotherapie, geneeskunde, bewegingswetenschappen etc.), economie en maatschappij (sportmanagement, beleids- en organisatiewetenschappen, militaire of politie academie) of cultuur en maatschappij (Pabo en ALO) liggen in het verlengde van BSM.

Het domein bewegen & regelen is een zeer belangrijk onderdeel binnen het programma van toetsing en afsluiting (PTA) BSM. Er ligt evenveel nadruk op “hoe de ander te laten bewegen” als op “zelf bewegen”. De leerlingen die wij voor ogen hebben bij een keuze voor dit vak, zullen naast een behoorlijke beheersing op motorisch niveau (het kunnen), vooral te maken krijgen met deze vaardigheden binnen het curriculum. Daarom is er ook een toelatingseis verbonden aan de keuze voor dit vak. De LO docent van dit jaar kan je hier alles over vertellen.

Leren leiding geven, hulpverleners en organiseren binnen de groep zijn zwaarwegende PTA onderdelen. Daarnaast zul je ook tijdens sportdagen, lessen onderbouw en sportactiviteiten buiten de school, en soms ook buiten lestijd, een rol vervullen.

Het theoriegedeelte maakt voor circa 30% (HAVO) en 35% (VWO) onderdeel uit van de totale studielast. Sport blijft immers een praktijkvak!

Binnen het theoriegedeelte ga je meer over de inhoudelijke kant van de sport

in Nederland leren. Sportfysiologie, blessurepreventie en behandeling, organisatievormen van sport en een stukje geschiedenis worden behandeld.

Een wezenlijk verschil met de uren LO (normering O/V/G) is dat voor BSM normering en eindresultaat (schoolexamencijfer) in een cijfer wordt uitgedrukt. Ook heb je net als bij andere tweede fase vakken te maken met terminologie als PO, Handelingsdeel, VT en ST. Toetsing van het theoriegedeelte zal opgenomen worden in de toetsweek. Binnen het curriculum zijn alle onderdelen verplicht.

Uiteraard is er ook ruimte voor keuzemogelijkheden en gaan de sportoriëntaties dieper in op de aangeboden stof in vergelijking met LO en zal er van de leerling dus ook meer verwacht worden. Naast meer theorie zijn er dus ook meer leuke sportonderdelen!

Ben jij sportief aangelegd, voldoe je aan de eisen in leerjaar 3 voor BSM, houd je er rekening mee dat er andere/meer eisen worden gesteld aan jou dan bij LO en overweeg je de mogelijkheid om na je diploma iets met de raakvlakken van dit vak te gaan doen, dan is BSM het vak voor jou!

De sectie BSM

